

هنر در مدارس فقط به آموزش نقاشی، خط، موسیقی و ... محدود نمی‌شود، بلکه ابعاد گسترده و انسانی هنر امکان‌های متنوعی را در اختیار معلمانی می‌گذارد که روش‌های مرسوم و سنتی تدریس را برای انتقال مفاهیم درسی کافی نمی‌دانند؛ آن‌هایی که فراموش نکرده‌اند معلم با خلق روش‌های جدید یادگیری می‌تواند هنر معلمی خود را مقدم بر هر چیزی به کار بندد. با این مقدمه، تجربیات معلمانی که با خلاقیت، فضای متفاوتی را در کلاس‌های درس و مدت خدمت خود ایجاد کرده‌اند، پیش روی شما است.

هنر

مختلف با فرستادن کارت تبریک و پیام مرا خوشحال می‌کند. من نیز هر سال، در روز عصای سفید به دیدارش می‌روم و خرسندم که باعث‌شدم تا جرقه‌ای کوچک به شعله‌ای فروزان بدل شود. زیباترین خاطره دوران زندگی و خدمت من در آموزش و پرورش، کمک به دختری نابینا است؛ خدا را به جهت این توفیق شاکر و سپاسگزارم و امیدوارم این قدم کوچک را از این بنده ناچیز، پذیرفته باشد.

علاقه و عشق من به فرهنگ، آموزش و پرورش، باعث شده تا پس از ۳۰ سال خدمت، همکاری خود با مدارس غیردولتی را همچنان ادامه‌دهم و اکنون در ۶۲ سالگی با ۴۳ سال سابقه آموزشی، به‌عنوان معاون دبستان غیردولتی حضرت جوادالائمه، با انرژی و انگیزه بالا دین خود را به تعلیم و تربیت اداکنم

•••

ما زنده از آنیم که آرام نگیریم
موجیم که آسودگی ما عدم ماست

پانزدهمین سال خدمتم در آموزش و پرورش بود (سال ۱۳۶۷)، که به‌عنوان مدیر و سرپرست در آموزشگاه شبانه‌روزی کودکان استثنایی-نابینایان و ناشنوایان- «امید» مشغول به کار شدم. فرصت ایجاد شده را توفیقی برای خدمت به کودکان معلول و شکرانه‌ای برای سلامتی خود و فرزندانم دانستم. در دی ماه همین سال بود که تلفن مدرسه زنگ زد، صدای ضعیف دخترکی از پشت تلفن گفت: «سلام، من دختر نابینای ۱۵ ساله‌ای هستم که به‌علت بمباران هوایی ناچار به‌همراه خانواده از تهران به یزد آمده‌ام. تاکنون به مدرسه نرفته‌ام، خواندن و نوشتن نمی‌دانم و علاقه زیادی به تحصیل دارم.» با توجه به مقررات و ضوابط وقت، کودکان نابینا باید از ۵ سالگی شروع به یادگیری خط بریل کنند. پس شروع به تحصیل او که ۱۵ سال داشت، در آموزش و پرورش رسمی غیرممکن بود. با خودم فکر کردم شاید اگر نامیدش کنم خدا را خوش نیاید. در آن لحظه، ندایی درونی مرا تشویق کرد تا به این فرشته بی‌گناه کمک کنم. پس نشانی او را پرسیدم و عصر آن روز با یکی از دبیران متخصص آموزش بریل به نابینایان، به منزل آن‌ها رفتیم. خانواده او به گرمی از ما استقبال کردند و آمادگی خود را برای انجام هرگونه کمکی در مسیر رشد و ترقی دخترشان، اعلام کردند. خوشبختانه با درخواست و پادرمیانی من، همکارم پذیرفت که به‌عنوان معلم خصوصی در منزل، به این دختر آموزش دهد. نبوغ و استعداد خارق‌العاده او باعث شد تا در کوتاه‌ترین زمان ممکن چهار ماه و نیم- تمام آموزش‌های مقطع ابتدایی را فرا بگیرد و در امتحانات نهایی با معدل ۱۹/۲۵ قبول شود. دوره راهنمایی را به‌طور متفرقه به مدرسه رفت و با معدل ۲۰ این مقطع را نیز به پایان رساند. با پشتکار و علاقه‌ای که داشت، دیپلم خود را در رشته ادبیات و علوم انسانی گرفت و پس از شرکت در کنکور، مدرک کارشناسی زبان و ادبیات فارسی را از دانشگاه یزد گرفت. بلافاصله، در کارشناسی ارشد این رشته قبول و پس از ۵ ترم موفق به گرفتن مدرک کارشناسی ارشد خود شد. این دختر «نسرین زارع» که امروز ۴۰ ساله شده، در آموزشگاه نابینایان «شهید موسوی» یزد، دبیر زبان و ادبیات است. او می‌گوید: «من از ۱۵ سالگی متولد شده‌ام و خود را بیناترین فرد جامعه می‌دانم.» وی با قدرشناسی فراوان، از آن سال تاکنون، در مناسبت‌های

معلمی

سیده فاطمه قزاق / مسئول پایه پیش دبستان ناحیه ۲

در مدتی که خدمت نوآموزان پیش دبستان بوده‌ام، سعی کردم فضای کلاس، درس و مدرسه را برای آن‌ها جذاب کنم، تا یادگیری در آن‌ها بهتر و عمیق‌تر صورت گیرد. از آنجاکه در کودکان تاثیرپذیری از گروه همسالان جایگاه خاصی دارد، ایفای نقش معلم توسط دانش‌آموزان، علاقه به یادگیری را در آن‌ها دوچندان می‌کند. با این نگاه، طرح **دانش‌آموز معلم** را با رویکرد پژوهشی در کلاس اجرا کردم که تجربه آن برای خودم جالب و خاطره‌انگیز بود.

این روش را که در درس علوم به کار گرفتیم، به این صورت بود که ابتدا موضوعات مشترک کار هر هفته شامل عناوین مختلف را از هفته قبل به نوآموزان معرفی می‌کردم و از آن‌ها می‌خواستم درباره آن‌ها در منزل و محیط بیرون از مدرسه با کمک والدین خود تحقیق کنند؛ درواقع مشاهده، تفکر و کنجکاوی آن‌ها را نسبت به مفاهیم برمی‌انگیختم. خانواده‌ها نیز از قبل در جریان کار قرار می‌گرفتند تا همکاری لازم با فرزندانشان را داشته باشند. برایم باورکردنی نبود که تا این حد نوآموزان و والدین به جستجوی علمی- عملی علاقه نشان دهند.

هر شب در ساعت کارگاه علوم، نوآموزان تحقیق خود را برای دوستانشان ارائه می‌دادند. آن‌ها با علاقه زیادی تصاویر آموزشی، سی‌دی، فیلم، عکس و وسایل مختلف مربوط به موضوع خود و حتی نقاشی‌هایشان را به کلاس می‌آوردند. روش ارائه تحقیق نوآموزان این‌گونه بود که آن‌ها مانند معلم جلوی دوستانشان می‌ایستادند، با نام خدا و احوال‌پرسی کلام را شروع و سپس درباره موضوع تحقیق خود صحبت می‌کردند. جالب بود که حتی جزئیات را با دقت زیادی توضیح می‌دادند. به‌طور مثال اگر موضوع حیوان وحشی بود، مقدار غذای روزانه آن حیوان، سرعت حرکت آن، واکنش آن به تغییرات اقلیمی و ... را بیان می‌کردند. حتی یکی از نوآموزان که تحقیق درباره حیوان اهلی مورد علاقه‌اش (اسب) را انتخاب کرده بود، با رفتن به باشگاه پرورش اسب و گرفتن عکس از قسمت‌های مختلف آن‌جا، در مورد محل زندگی و ویژگی‌های دیگر اسب به دوستانش توضیح می‌داد.

اکثر مواقع، کل ساعات روز شب به این شیوه یادهی-یادگیری اختصاص می‌یافت، چون نه تنها همه اصرار داشتند موضوعات خود را ارائه دهند، بلکه با اشتیاق به مطالب دوستانشان نیز توجه نشان می‌دادند. جالب‌تر این‌که، به خوبی در قالب معلمی خود فرو می‌رفتند و حتی همکلاسان خود را در این نقش می‌پذیرفتند، به همین دلیل

در هنگام ارائه مطالب، کلاس از سکوت و آرامش مناسبی برخوردار می‌شد. البته، از این نکته غافل نبودم که هنگام ارائه موضوعات توسط نوآموزان، به تفاوت‌های فردی آن‌ها توجه کنم و از هر کودک به اندازه توانایی‌اش در قدرت بیان و حافظه انتظار داشته باشم. حتی اگر برخی از این معلمان کوچک توضیحات کوتاهی ارائه می‌دادند، باز مورد تشویق قرار می‌گرفتند تا تجربه‌ای با احساس موفقیت و کامیابی را پشت‌سر گذاشته باشند.

برای ارزیابی این روش، در پایان سال از خانواده‌ها نظرخواهی می‌کردم و احساس رضایت آن‌ها از افزایش اطلاعات فرزندانشان، تقویت حس مشاهده و کنجکاوی آن‌ها نسبت به پیرامونشان و افزایش اعتمادبه‌نفس آن‌ها در خودابرازی و برقراری ارتباط با دیگران، مشوق من در ادامه این برنامه می‌شد. کمترین دستاورد این روش برای من معلم نیز، به جای صرف انرژی زیاد جهت انباشته کردن مغز نوآموزانم از اطلاعات، صرف انرژی کمتر با محول کردن مسئولیت یادگیری و آموزش به شاگردانم و تقلیل دادن نقش معلمی به تسهیل‌کننده یادگیری و هدایت کلاس درس، و در عوض بالا بردن بردن کیفیت و بهره‌وری فرایند آموزش بوده است. امیدوارم ثبت این سطور، فرصتی برای تبادل غیرمستقیم تجربیات همکاران و بهینه‌کردن فرایند آموزش فراهم سازد ●●●